

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΛΑΤΙΝΙΚΑ Β ΛΥΚΕΙΟΥ
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ - ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 1

ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ V

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Cēpheus et Cassiope Andromedam filiam habent. Cassiope, superba formā suā, cum Nymphis se comparat. Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet. Repente Perseus calceis pennātis advolat;

β) Silius animum tenerum habebat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε στα λατινικά κείμενα που δίνονται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: φορμαλισμός, ρηγόπουλο, σκόπελος, κάλτσα, μάστορας
→ Απάντηση: forma, regia, scopulum, calceis, magistrum
2. ... superba formā suā : Να δηλώσετε το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο με ισοδύναμη έκφραση, χρησιμοποιώντας μια από τις προθέσεις ob, per ή propter.
→ Απάντηση: ...superba propter formam suam (ή ob formam suam ή per formam suam)

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 2

ΜΑΘΗΜΑ ΙΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ V

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Neptūnus irātus ad oram Aethiopiae urget beluam marīnam, quae incolis nocet. Oraculum incolis respondet: «regia hostia deo placet!» Tum Cēpheus Andromedam ad scopulum adligat; belua ad Andromedam se movet.

β) Silius Italicus, poēta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat. Multos in illis locis agros possidēbat. Silius animum tenerum habēbat. Glorīae Vergili studēbat ingeniumque eius fovēbat. Eum ut puer magistrum honorābat. Monumentum eius, quod Neapoli iacēbat, pro templo habēbat.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τους όρους των δύο στηλών που έχουν μεταξύ τους ετυμολογική συγγένεια (2 από τις λέξεις της στήλης Β περισσεύουν)

A	B
epicus	ποιητικός
tenebat	αγροτικός
agros	άνεμος
animum	εποποιία
magistrum	σκόπελος
	μαεστρία
	τανάλια

2. Να μετατρέψετε την κύρια πρόταση «regia hostia deo placet!» σε απαρεμφατική με εξάρτηση από το *Oraculum incolis respondet*, κάνοντας όλες τις απαραίτητες αλλαγές. Να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου.

→ Απάντηση: *Oraculum incolis respondet regiam hostiam deo placere*.

Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου *hostiam* βρίσκεται σε πτώση αιτιατική καθώς υπάρχει ετεροπροσωπία. Σε αιτιατική πτώση βρίσκεται και το *regiam* που λειτουργεί ως ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στο υποκείμενο *hostiam* του απαρεμφάτου *placere*.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 3

ΜΑΘΗΜΑ XII, ΜΑΘΗΜΑ XIV

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) *L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit.*

β) *Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audire cupīvit. Respondit ille se esse Orcum.*

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε στα λατινικά κείμενα που δίνονται μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: εσπερινός, πατρογονικός, κουρσεύω, καταφύγιο, παράδοση.

→ Απάντηση: *vesperum, patris, cucurrit, confugit, dedit*

2. *Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda.*: Να αναγνωρίσετε το είδος της δευτερεύουσας πρότασης και να προσδιορίσετε το είδος του *cum*. Πώς εκφέρεται η πρόταση (έγκλιση/χρόνος) και ποια είναι η συντακτική λειτουργία της ; Παρατηρείτε κάποια ιδιαιτερότητα στη συντακτική σχέση μεταξύ της κύριας και της δευτερεύουσας πρότασης;

→ Απάντηση: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Εισάγεται με τον αντίστροφο *cum* που μαζί με το επίρρημα *repente* δηλώνει αιφνίδιο γεγονός. Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου (*apparuit*) (και σε σχέση με την προσδιοριζόμενη κύρια πρόταση δηλώνει το υστερόχρονο στο παρελθόν). Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της πρότασης “*Ibi vixdederat*”. Η ιδιαιτερότητα είναι ότι η συντακτική σχέση κύριας και δευτερεύουσας πρότασης παρέχεται αντίστροφη (το κύριο νόημα εκφράζεται στη δευτερεύουσα πρόταση ενώ το δευτερεύον στην κύρια)

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 4

ΜΑΘΗΜΑ I, ΜΑΘΗΜΑ XI

ΚΕΙΜΕΝΟ

α. *Ovidius poēta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortunam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poētae.*

β. *Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit.*

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω ελληνικές: πλήρης, φουρτούνα, κοντράρω, δουκάτο, υπέροχος.

→ Απάντηση: *plenae, fortunam, contra, dux, superavit*

2. *Musa est unica amīca poētae* : Να μετατρέψετε το ρήμα σε ειδικό απαρέμφατο εξαρτώμενο από το *Ovidius narrat....* . Να δικαιολογηθεί η πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου.

- Απάντηση: Ovidius narrat Musam esse unicam amicam poetae. Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου βρίσκεται πάντα σε αιτιατική. Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχει ετεροπροσωπία.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 5

ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxoris Collatini laedit. Maritus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolore magno cultrum extrahit et delictum punire parat. Populum concitat et Tarquinio imperium adimit. Liber iam populus Rōmānus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinium Collatinum, deligere constituit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μια από τις δυο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής.

A	B
modo	μοδίστρα
	αμοραλιστής
femina	φεμινισμός
	φενάκη
lacrimis	δακρύβρεχτος
	κριματίζομαι
vulnere	ουλή
	βέλος
imperium	ιμπεριαλιστικός
	ιμπρεσιονιστής

2. Liber iam populus Rōmānus...: Να μετατρέψετε τον επιθετικό προσδιορισμό σε αναφορική πρόταση.
→ Απάντηση: Liber iam populus, qui Romanus est...

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 6

ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙΙ

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat. Aenēas regīnae insidias Graecōrum renarrat.

β) Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμία από τις παρακάτω ελληνικές: σοσιαλισμός, ναυαγός, βεντάλια, ρήγας, σερενάτα.

- Απάντηση: sociis, navigat, venti, regina, serena
2. Aenēas filius Anchīsae est: Να μετατρέψετε το ρήμα σε ειδικό απαρέμφατο εξαρτώμενο από το Scriptor (=ο συγγραφέας) narrat.... (να δοθεί προσοχή στις απαραίτητες αλλαγές που συνοδεύουν την μετατροπή). Να δικαιολογηθεί η πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου.
- Απάντηση: Scriptor narrat Aeneam/Aenean filium Anchisae esse. Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου τίθεται σε αιτιατική πτώση, γιατί έχουμε ετεροπροσωπία (narrat -> Y scriptor / esse -> Y Aeneam/Aenean).

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 7

ΜΑΘΗΜΑ ΙΧ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus regum, hoc modo imperium perdit. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni, laedit. Marītus et pater et Iunius Brutus eam maestam inveniunt. Illis femina cum lacrimis iniuriam aperit et cultro se ipsam interficit. Brutus ex vulnere dolōre magno cultrum extrahit et delictum punire parat.

β) Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β'. Δύο λέξεις της στήλης Β' περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
1.pater	α.ποινικοποίηση
2.femina	β.λουτρόπολη
3.punire	γ.πατριαρχία
4.agricultūrae	δ.θηλυπρέπεια
5.lavantur	ε.παταγώδης
	στ.αγρόκτημα
	ζ.λατρευτικός

2. Filius eius Sextus Tarquinius pudicitiam Lucretiae, uxōris Collatīni, laedit: Στην παραπάνω πρόταση i. να αναγνωριστεί συντακτικά η λέξη eius και να βρεθεί αν δηλώνει κτήση με ή χωρίς αυτοπάθεια ii. να αντικατασταθεί η λέξη eius με τον σωστό τύπο της αντωνυμίας suus-sua-suum, να επισημανθεί η συντακτική διαφορά που προκύπτει και να βρεθεί αν δηλώνεται κτήση με ή χωρίς αυτοπάθεια.
- Απάντηση: i. eius: ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική κτητική στη λέξη filius.
Filius eius: με τη λέξη eius δηλώνεται κτήση χωρίς αυτοπάθεια.
- ii. Filius eius -> filius suus
filius suus: το suus συντακτικά είναι ομοιόπτωτος, επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη filius και δηλώνεται κτήση με αυτοπάθεια.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 8

ΜΑΘΗΜΑ ΙV, ΜΑΘΗΜΑ Χ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant.

β) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Iliā duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit.

γ) Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε λέξεις στη Νέα Ελληνική που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν: patriam, bello, pericula, transferet, imperium.
→ Απάντηση: πατρίδα – πατριώτης – πατριωτικός – πατριδογνωσία, ρέμπελος, πείρα – έμπειρος – εμπειρία – απόπειρα – πεπειραμένος, φέρω – φορά – διαφορά – διαφορετικός – προσφορά – προσφέρω, ιμπεριαλιστής – ιμπεριαλιστικός - ιμπεριαλισμός
2. inter se certābant: i. να βρεθεί η συντακτική λειτουργία του εμπρόθετου προσδιορισμού inter se και ii. να δηλωθεί η αλληλοπάθεια και για τα άλλα δύο πρόσωπα (α' και β' πρόσωπο), κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές και στον ρηματικό τύπο certābant.
→ Απάντηση: i. inter se: εμπρόθ. προσδ. της αλληλοπάθειας στο ρ. certabant
ii. inter nos certabamus / inter vos certabatis

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 9

ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ X

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Apud antiq̄uos Rōmānos concordia maxima sed avaritia minima erat. Rōmāni in suppliciis deōrum magnifici sed domi parci erant. Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant.

β) Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

γ) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: εποικοδομητικός, απόπειρα, διαφορά, ιμπεριαλισμός, φινάλε.
→ Απάντηση: domi, pericula, transferet, imperium, fine

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 10

ΜΑΘΗΜΑ IV, ΜΑΘΗΜΑ X, ΜΑΘΗΜΑ XV

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Iustitiā inter se certābant et patriam curābant. In bello pericula audaciā propulsābant et beneficiis amicitias parābant.

β) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Iliā duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit.

γ) Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α' με τις ετυμολογικά συγγενείς νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β'. Δύο λέξεις της στήλης Α' περισσεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
1. domi	α. απόπειρα
2. pericula	β. αμυντικός
3. possumus	γ. παράφορος
4. posita	δ. αποδόμηση
5. muniet	ε. δεσποτισμός
6. transferet	
7. parabant	

2. Να μετατρέψετε τους όρους *maxima* και *filius* σε δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις, επιλέγοντας το σωστό γένος της αναφορικής αντωνυμίας, ανάλογα με τον προσδιοριζόμενο κάθε φορά όρο, τον οποίο και θα αντιγράψετε.

→ Απάντηση: *concordia, quae maxima erat / Iulus, qui filius Aeneae erit.*

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 11

ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ Χ

ΚΕΙΜΕΝΟ

α. Ovidius poëta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortūnam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poëtam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poëtae.

β. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aenēam, in caelo accipies.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε στα λατινικά κείμενα μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: τερακότα, ενικός, διώροφος, ιμπεριαλισμός, αυλόπορτα.
- Απάντηση: *terra, unica, duos, imperium, portas*
2. Να μετατρέψετε τον όρο *poëta* σε δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση, επιλέγοντας το σωστό γένος της αναφορικής αντωνυμίας, ανάλογα με τον προσδιοριζόμενο όρο, τον οποίο και θα ξαναγράψετε.
- Απάντηση: ο όρος *poëta* λειτουργεί ως ομοιόπτωτος προσδιορισμός της παράθεσης στο υποκείμενο *Ovidius*. Ο προσδιορισμός της παράθεσης μπορεί να αποδίδεται με δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση, η οποία θα σχηματιστεί ως εξής: *Ovidius, qui poeta est, (in terrā Ponticā exulat).*

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 12

ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XIII

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Caesar propter frumenti inopiam legiōnes in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nerviiis hiemāre iubet et tribus imperat in Belgis remanēre. Legātos omnes frumentum in castra importāre iubet. Milites his verbis

admonet: «Hostes adventāre audio; speculatōres nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavēre debetis; hostes enim de coilibus advolāre solent et caedem militum perpetrāre possunt».

β) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου με τις ελληνικές λέξεις της Β στήλης με τις οποίες είναι ετυμολογικά συγγενείς (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

A	B
hiemare	μόδιστρος
tribus	χειμώνας
modo	μισεμός
misit	μοτοσικλέτα
motibus	μισός
	χυμός
	τριπλός

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 13

ΜΑΘΗΜΑ Χ, ΜΑΘΗΜΑ ΧV

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Ilia duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutrit.

β) Germanōrum vita omnis in venationibus atque in studiis rei militāris consistit. Germāni non student agricultūrae; lacte, caseo et carne nutriuntur. Locis frigidissimis pelles solum habent et in fluminibus lavantur. Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur cum vitae necisque potestāte. Equestribus proeliis saepe ex equis desiliunt ac pedibus proeliantur: ephippiōrum usus res turpis et iners habētur.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να διαλέξετε ποια από τις δύο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β΄ έχει ετυμολογική συγγένεια με τη λατινική λέξη που σας δίνεται στη στήλη Α΄.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
α. transferet	i. παράφορος ii. παράλογος
β. munit	i. αμυντικός ii. αμοραλιστής
γ. agricultūrae	i. αγριότητα ii. αγρανάπαυση
δ. lacte	i. λακτόζη ii. λάκτισμα
ε. pelles	i. παίγνιο ii. πέλημα

2. «Cum civitas bellum gerit, magistrātus creantur»: Στην περίοδο λόγου που σας δόθηκε: i. να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος της την πρόταση «Cum civitas bellum gerit» και να προσδιορίσετε, στην προκειμένη περίπτωση, το είδος του συνδέσμου cum, ii. Να κάνετε πλήρη συντακτική αναγνώριση των όρων των προτάσεων «Cum civitas bellum gerit», και «magistrātus creantur» και να μετατρέψετε την πρόταση «magistrātus creantur (a Germanis)» στην ενεργητική φωνή.
- ➔ Απάντηση: i. η φράση «Cum civitas bellum gerit» είναι δευτερεύουσα επιρρηματική, χρονική πρόταση, της οποίας ο σύνδεσμος cum ονομάζεται επαναληπτικός (μαζί με οριστική δηλώνει την αόριστη επανάληψη).
ii. συντακτική αναγνώριση: «Cum civitas bellum gerit» gerit: ρήμα civitas: υποκείμενο του ρήματος gerit. bellum: αντικείμενο του ρήματος gerit. / «Germani magistrātus creantur»

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 14

ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ VI

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat.

β) Mens et animus et consilium et sententia civitātis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat. Legum ministri sunt magistrātus, legum interpretes iudices, legum denique omnes servi sumus: sic enim liberi esse possumus.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τις λατινικές λέξεις της στήλης Α με τις ελληνικές λέξεις της στήλης Β με τις οποίες είναι ετυμολογικά συγγενείς (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν).

A	B
oppugnant	μάχομαι
sociis	ἔθνευ
navigat	σοσιαλιστικός
sine	δεσπότης
possumus	ανοχή
	πυγμή
	ναυτικός

2. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant: αφού χωρίσετε σε προτάσεις την περίοδο, να την ξαναγράψετε τρέποντας τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική.
- ➔ Απάντηση: Graeci Troiam oppugnant, (Graeci Troiam) dolo expugnant: δυο κύριες προτάσεις κρίσεως, εκφέρονται με Οριστική / μετατροπή σε παθητική φωνή: Troia a Graecis oppugnatur et dolo expugnatur.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 15

ΜΑΘΗΜΑ Ι, ΜΑΘΗΜΑ XI

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Ovidius poēta in terrā Ponticā exulat. Epistulas Rōmam scriptitat. Epistulae plenae querelārum sunt. Rōmam desiderat et fortunam adversam deplōrat. Narrat de incolis barbaris et de terrā gelidā. Poētam curae et miseriae excruciant. Epistulis contra iniuriam repugnat. Musa est unica amīca poētae.

β) Hannibal, dux Carthaginiensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiam ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη της στήλης Α μια από τις δυο νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β που προτείνονται, με την οποία να είναι ετυμολογικά συγγενής.

A	B
plenaē	i. πλευρά ii. πλήθος
fortunam	i. φουρτούνα ii. φόρτος
curae	i. κούρα ii. κούρσα
dux	i. δοκάρι ii. δουκάτο
copias	i. φωτοκόπια ii. κοπιάζω

2. Hannibal, dux Carthaginiensis: Να μετατραπεί η παράθεση σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.
→ Απάντηση: Hannibal, qui dux Carthaginiensis erat.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 16

ΜΑΘΗΜΑ ΙΙ, ΜΑΘΗΜΑ ΧΙΙΙ

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Aenēas filius Anchīsae est. Patria Aenēae Troia est. Graeci Troiam oppugnant et dolo expugnant. Aenēas cum Anchīsā, cum nato et cum sociis ad Italiam navigat. Sed venti pontum turbant et Aenēan in Africam portant. Ibi Didō regīna novam patriam fundat.

β) Serēnā nocte subito luna defecerat; ob repentinum monstrum terror animos militum invaserat et exercitus fiduciam amiserat. Tum Sulpicius Gallus de caeli ratiōne et de stellārum lunaeque statu ac motibus disputāvit eōque modo exercitum alacrem in pugnam misit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου της Α' στήλης με τις ελληνικές λέξεις της Β' στήλης με τις οποίες είναι ετυμολογικά συγγενείς (δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν)

A	B
dolo	αίνιγμα
navigat	μάδημα
nocte	μοδάτος
motibus	ολονύκτιος
modo	άδολος
	μοτοποδήλατο
	ναύτης

2. Sed venti pontum turbant : Να μετατραπεί η ενεργητική σύνταξη στην παθητική και να δικαιολογηθεί η μορφή του ποιητικού αιτίου.
 ➔ Απάντηση: Sed pontus turbatur ventis. Το ποιητικό τίθεται σε απρόθετη αφαιρετική, γιατί πρόκειται για άψυχο.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 17

ΜΑΘΗΜΑ X

ΚΕΙΜΕΝΟ

Aenēas bellum ingens geret in Italiā. Populos ferōces contundet, mores eis impōnet et moenia condet. Tu Aenēam ad caelum feres. Postea Iūlus, Aenēae filius, regnum ab Lavinio transferet et Albam Longam munit. Post trecentos annos Iliā duos filios, Rōmulum et Remum, pariet, quos lupa nutriet. Rōmulus moenia Martia condet Romanosque de suo nomine appellābit. Rōmānis imperium sine fine erit. Caesar Augustus, ab Iūlo ortus, Belli portas claudet et Saturnium regnum restituet. Hunc tu, ut Aenēam, in caelo accipies.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Για κάθε μια από τις λέξεις της στήλης Α, να διαγράψετε τη λέξη της στήλης Β που δεν συνδέεται ετυμολογικά.

A	B
regnum	ρηγόπουλο, ρήγας, διάρρηξη
transferet	διαφθορά , περιφέρεια, μεταφορικός
filios	θηλαστικό, φολή , θηλυκός
imperium	λιμπρέτο , ιμπεριαλισμός, αντιιμπεριαλιστικός
portas	πορτοπαράθυρο, πορτιέρης, πορτρέτο

2. de suo nomine: Να αντικαταστήσετε το suo με την κατάλληλη πτώση της αντωνυμίας is, ea, id. Ποια θα είναι η συντακτική λειτουργία της αντωνυμίας is, ea, id και ποια διαφορά στη σημασία διαπιστώνετε;
 ➔ Απάντηση: de nomine eius – Η αντωνυμία eius λειτουργεί ως ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο nomine. Η διαφορά ως προς τη σημασία είναι ότι δηλώνεται κτήση χωρίς αυτοπάθεια.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 18

ΜΑΘΗΜΑ XI

ΚΕΙΜΕΝΟ

Hannibal, dux Carthaginensis, VI et XX annos natus, omnes gentes Hispaniae bello superāvit et Saguntum vi expugnāvit. Postea Alpes, quae Italiā ab Galliā seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italiā fuit, apud Ticīnum, Trebiam, Trasumēnum et Cannas copias Rōmanōrum profligāvit et delēvit. Populus Rōmānus cladem Cannensem pavidus audīvit. In agro Falerno Hannibal ex insidiis Fabii Maximi se expedīvit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit, Carthaginenses eum in Africam revocavērunt. Ibi Hannibal bellum cum Rōmānis componere frustra cupīvit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να επιλέξετε με ποια ελληνική λέξη της στήλης Β' έχουν ετυμολογική συγγένεια οι λατινικές λέξεις της στήλης Α'.

ΣΤΗΛΗ Α'	ΣΤΗΛΗ Β'
dux	i. δουλοπάροικος ii. δουκάτο iii. δήλωση
expugnāvit	i. πυγμαχία ii. πύρινος iii. πηγή
agro	i. αγόρευση ii. αγροτεμάχιο iii. αγραμματοσύνη
expedivit	i. εμβάζω ii. εγκαλώ iii. εμποδίζω
complēvit	i. εκπλήρωση ii. εκκαθάριση iii. εγγενής

2. Να εντοπίσετε στο λατινικό κείμενο δύο δευτερεύουσες επιρρηματικές χρονικές προτάσεις, να αναφέρετε τον σύνδεσμο εισαγωγής τους και τη χρονική βαθμίδα που δηλώνει ο κάθε σύνδεσμος, τον χρόνο και την έγκλιση του ρηματικού τύπου εκφοράς τους, προσδιορίζοντας και τη χρονική σχέση που εκφράζουν.
- Απάντηση: Οι δύο δευτερεύουσες επιρρηματικές χρονικές προτάσεις είναι οι ακόλουθες: *Ubi in Italiā fuit. Postquam XIV annos in Italiā complēvit.* Εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους *ubi* και *postquam* αντιστοίχως που εκφράζουν το προτερόχρονο. Εκφέρονται με Οριστική Παρακειμένου, αφού αναφέρονται στο παρελθόν.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 19

ΜΑΘΗΜΑ V, ΜΑΘΗΜΑ VIII

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Silius Italicus, poëta epicus, vir clarus erat. XVII (septendecim) libri eius de bello Punico secundo pulchri sunt. Ultimis annis vitae suae in Campaniā se tenēbat.

β) Gaius Plinius Cornēlio Tacito suo salūtem. Ridēbis. Ego tres apros ferōces cēpi. «Ipse?» interrogābis. Ipse. Ad retia sedēbam; erat in proximo non venabulum sed stilus et pugillāres; cogitābam aliquid enotabamque; etsi retia vacua, plēnas tamen cēras habēbam. Silvae et solitudo sunt magna incitamenta cogitatiōnis. Cum in venatiōnibus eris, licēbit tibi quoque pugillāres adportāre: vidēbis non Diānam in montibus sed Minervam errāre. Vale!

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να επιλέξετε για καθεμία λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μία από τις νεοελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής. (Περισσεύουν 3 λέξεις από τη στήλη Β).

A	B
vitae	αβίωτος
sedebam	ιδεατός
plenas	κάθιδρος
ceras	σεντούκι
videbis	πληθώρα
	πλυντήριο
	κηροπωλείο
	καθέδρα

2. Cum in venatiōnibus eris: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης, να δηλώσετε τη συντακτική λειτουργία της και πώς εκφέρεται.
- Απάντηση: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας πρότασης licebit. Εκφέρεται με οριστική (eris) (γιατί δηλώνει μόνο το χρόνο).

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 21

ΜΑΘΗΜΑ VI, ΜΑΘΗΜΑ VII

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) In ea civitate, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertatis, fons aequitatis. Mens et animus et consilium et sententia civitatis posita est in legibus. Ut corpora nostra sine mente, sic civitas sine lege non stat.

β) Caesar propter frumenti inopiam legiones in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere. Legatos omnes frumentum in castra importare iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να διαγράψετε από τη στήλη Β τη λέξη που δεν συγγενεύει ετυμολογικά με τη λατινική λέξη της στήλης Α:

A	B
boni	μπουνάτσα, μπόνους, μπουγάτσα
hibernis	χειμερινός, χιονοθύελλα, χαστί
quattuor	τεσσαρακοστός, τεράστιος , τέταρτος
tribus	τρίγωνο, τρίκυκλο, τραγωδία
castra	κάστρο, κάστανο , καστρινός

2. Legatos omnes frumentum in castra importare iubet: να ξαναγράψετε την πρόταση χρησιμοποιώντας το παθητικό απαρέμφατο στη θέση του ενεργητικού, κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές. Μπορείτε να ξεκινήσετε με τη φράση «Caesar iubet...».
- Απάντηση: Caesar iubet frumentum in castra importari a legatis omnibus.

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 22

ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XIII

ΚΕΙΜΕΝΟ

α) Legatos omnes frumentum in castra importare iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavere debetis; hostes enim de collibus advolare solent et caedem militum perpetrare possunt».

β) Tum Sulpicius Gallus de caeli ratione et de stellarum lunaeque statu ac motibus disputavit eoque modo exercitum alacrem in pugnam misit. Sic liberales artes Galli aditum ad illustrem illam Paulianam victoriam dedērunt. Quia ille metum exercitus Romani vicerat, imperator adversarios vincere potuit!

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη για καθεμιά από τις παρακάτω ελληνικές: μιλιταρισμός, ρήμα, λούστρος, πυγμαχία, μισεμός.
→ Απάντηση: milites/militum, verbis, lunae/illustrem, pugnam, misit
2. Hostes adventāre audio. Να εξαρτήσετε τη φράση από το Caesar dicit δημιουργώντας απαρεμφατική σύνταξη και να δικαιολογήσετε την πτώση του υποκειμένου του απαρεμφάτου που δημιουργήσατε.
→ Απάντηση: Caesar dicit se hostes adventare audire. Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου βρίσκεται πάντα σε αιτιατική πτώση και δεν παραλείπεται (λατινισμός). Σημείωση: Βλέπε μάθημα XIV (Respondit ille se esse Orcum.)

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 23

ΜΑΘΗΜΑ XIV

ΚΕΙΜΕΝΟ

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audire cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρείτε με ποια από τις τρεις νεοελληνικές λέξεις που σας δίνονται έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λατινικές λέξεις.

confūgit	καταγραφή, καταφυγή, καταβολή
animum	απάνεμος, απάνθισμα, απάνθρωπος
hominem	ρασιοναλισμός, ιμπεριαλισμός, ουμανισμός
servos	διορατικός, σεβασμός, σεμνοπρεπής
dedit	διάδραση, διάβαση, διάδοση

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 24

ΜΑΘΗΜΑ XII

ΚΕΙΜΕΝΟ

Post bellum Actiacum Cassius Parmensis, qui in exercitu M. Antōnii fuerat, Athēnas confūgit. Ibi vix animum sollicitum somno dederat, cum repente apparuit ei species horrenda. Existimāvit ad se venire hominem ingentis magnitudinis et facie squalidā, similem effigiēi mortui. Quem simul aspexit Cassius, timōrem concēpit nomenque eius audire cupīvit. Respondit ille se esse Orcum. Tum terror Cassium concussit et e somno eum excitāvit. Cassius servos inclamāvit et de homine eos interrogāvit. Illi neminem viderant. Cassius iterum se somno dedit eandemque speciem somniāvit

ΘΕΜΑΤΑ

1. Εντοπίστε στο απόσπασμα του κειμένου L.Aemilio Paulo...cucurrit και γράψτε πέντε λέξεις της λατινικής που έχουν ετυμολογική συγγένεια με πέντε λέξεις της ελληνικής γλώσσας δηλώνοντας και την αντίστοιχη ελληνική λέξη.
→ Απάντηση: bellum: ρέμπελος, versperum: εσπέρα, εσπερινός, rege: ρήγας, domum: δομή, cucurrit: κούρσα

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 25

ΜΑΘΗΜΑ VII, ΜΑΘΗΜΑ XI

α) Caesar propter frumenti inopiam legiones in hibernis multis conlocat. Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere. Legatos omnes frumentum in castra importare iubet. Milites his verbis admonet: «Hostes adventare audio; speculatores nostri eos prope esse nuntiant. Vim hostium cavere debetis; hostes enim de collibus advolare solent et caedem militum perpetrare possunt».

β) Postea Alpes, quae Italiam ab Gallia seiungunt, cum elephantis transiit. Ubi in Italia fuit, apud Ticinum, Trebiam, Trasumenum et Cannas copias Romanorum profligavit et delevit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να βρεθεί με ποια λέξη των λατινικών κειμένων που σας δόθηκαν έχει ετυμολογική συγγένεια καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: χειμωνιάτικος, τετράμηνο, ρητό, βόλει, κοπιάρω

→ Απάντηση: hiemare, quattuor, verbis, advolare, copias

2. «Ex quibus quattuor in Nervii hiemare iubet et tribus imperat in Belgis remanere.»: να γράψετε τους βασικούς όρους (υποκείμενο, αντικείμενο) των ρημάτων της προηγούμενης περιόδου (5 μονάδες) και να εξηγήσετε ποια διαφορά έχουν ως προς τη σύνταξή τους (5 μονάδες).

→ Απάντηση:

Caesar: εννοούμενο υποκείμενο των ρημάτων iubet και imperat

hiemare: αντικείμενο του ρήματος iubet και τελικό απαρέμφατο (σύμφωνα με το λεξιλόγιο του σχολικού βιβλίου)

ή

θεωρούμε το ρήμα iubet δίπτωτο (σύμφωνα με το λεξικό του Στ. Κουμανούδη) και σε αυτή την περίπτωση:

quattuor: άμεσο αντικείμενο στο ρήμα iubet ή legiones: εννοούμενο άμεσο αντικείμενο στο ρήμα iubet (στην περίπτωση αυτή το quattuor είναι επιθετικός προσδιορισμός στο legiones)

hiemare: έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα iubet και τελικό απαρέμφατο

remanere: άμεσο αντικείμενο στο ρήμα imperat και τελικό απαρέμφατο

tribus: έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα imperat ή legionibus: εννοούμενο έμμεσο αντικείμενο στο ρήμα imperat (στην περίπτωση αυτή το tribus είναι επιθετικός προσδιορισμός στο legionibus)

Η διαφορά στη σύνταξη των δύο ρημάτων, αν και είναι συνώνυμα, είναι η εξής: το ρήμα iubet συντάσσεται με τελικό απαρέμφατο ή με αιτιατική (άμεσο αντικείμενο) και τελικό απαρέμφατο (έμμεσο αντικείμενο). Το ρήμα imperat συντάσσεται με δοτική (έμμεσο αντικείμενο) και τελικό απαρέμφατο (άμεσο αντικείμενο).

ΦΥΛΛΟ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ 26

ΜΑΘΗΜΑ XII

ΚΕΙΜΕΝΟ

L. Aemilio Paulo consuli iterum bellum cum Perse rege gerere obtigit. Ut domum ad vesperum rediit, filiola eius Tertia, quae tum erat admodum parvula, ad complexum patris cucurrit. Pater filiae osculum dedit sed animadvertit eam esse tristiculam. «Quid est» inquit «mea Tertia? Cur tristis es? Quid tibi accidit?» «Mi pater» respondit illa «Persa periit». Perierat enim catellus eo nomine, quem puella multum amābat. Tum pater Tertiae dixit «omen accipio». Sic ex fortuito dicto spem praecleari triumpho animo praesumpsit.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Να επιλέξετε για καθεμιά λατινική λέξη του κειμένου της στήλης Α μια από τις τρεις ελληνικές λέξεις της στήλης Β που είναι ετυμολογικά συγγενής.

domum	νεόδητος
	αδειοδότηση
	οδοποιία
cucurrit	κουράγιο
	κούρσα
	ακούραστος
fortuito	φορτικός
	φορτισμένος
	φουρτουνιασμένος
dixit	δεικτικός
	δηκτικός
	δικαστικός
triumphi	τριήρης
	θριαμβολογώ

2. “omen accipio”: Να ξαναγράψετε την πρόταση εξαρτώντας την από την έκφραση: Pater Tertiae dixit (6 μονάδες). Τι παρατηρείτε ως προς το υποκείμενο του απαρεμφάτου (4 μονάδες)
 → Απάντηση: Pater Tertiae dixit se omen accipere. Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου δηλώνεται σε αιτιατική (se) παρόλο που έχουμε ταυτοπροσωπία. Πρόκειται για λατινισμό.